

BLUMENTÁL

Ročník XXV

Číslo 12

December 2014

Vzpriamte sa!

Súčasťou liturgie sú aj gestá. To, že napríklad pri svätej omši raz stojíme, inokedy kľáčime, sedíme, robíme úklon alebo pokľakneme, nie je len určitá zmena, ktorá nám napomáha vyhnúť sa monotónnosti, ale predovšetkým každý z týchto postojov má v sebe krásnu symboliku, ktorá neraz v sebe skrýva aj viacero dimenzií. A hoci niektoré liturgické postoje alebo gestá sú samy o sebe na prvý pohľad akoby vo vzájomnom antagonizme (napríklad stáť a kľáčať), ale práve v liturgii sa spájajú do krásnej syntézy a odrážajú vnútornú jednotu a harmóniu človeka upriameného na Boha. Ak kľáčime, nie je to ustráchaný postoj antickeho otroka v komunikácii so svojim pánom, ale dobrovoľný prejav pokorného zmýšľania a adorácie v radostnom prežívaní Božej prítomnosti a velebenia. A pri státi neproklamujeme pyšnú aroganciu voči Bohu, akoby sme sa chceli robiť jemu rovnými. Stáť je prejavom a dôsledkom našej paschálnej viery. Zmŕtvychvstalý Kristus, ktorý premohol smrť a hriech, nám dáva možnosť participovať cez sviatosť krstu na tomto víťazstve. Z toho prameni naše vedomie veľkej hodnoty a dôstojnosti človeka a kresťana vyjadrené gestom stáť. V státi vyjadrujeme aj eschatologický postoj očakávania a prejav ochoty konať v súlade s Božími plánmi.

Začíname obdobie Adventu a zároveň v rámci končiaceho Roku Sedembolestnej a úvodníkov, ktoré venujem tejto téme, snažím sa v tomto decembrovom čísle upriamiť náš duchovný pohľad na piatu bolesť Panny Márie: utrpenie, ktoré cítila pri pohľade na svojho Syna zomierajúceho na kríži. Kristov kríž, bolesť Panny Márie a Advent ako príprava na sviatky Kristovho narodenia a predzvesť vianočnej radosti – ako vôbec tieto témy korešpondujú? Nie sú skôr vo vzájomnom kontraste?

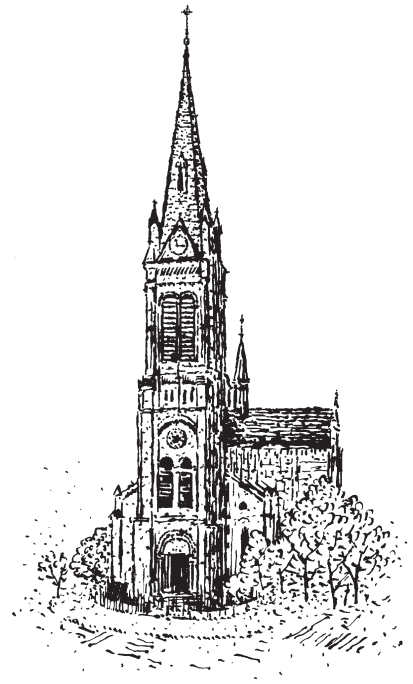
Práve tu vidno, že naše liturgické postoje nie sú len akési čudné gestá, ale sú prejavom snahy prenášať veľké teologické a duchovné pravdy cez liturgiu do nášho života, aby tak liturgia pomáhala aplikovať tieto gestá aj do našich životných postojov. Veľmi častým postojom aj v domácich a rodinných modlitbách pri adventnom venci je stáť. Tak ako stojíme v kostole pri počúvaní evanjelia, tento postoj je veľmi častý (a takmer spontánny) aj doma pri čítaní evanjeliových a iných biblických pasáží, ktoré nesú v sebe adventného ducha. Ak liturgické stáť vyjadruje myšlienku očakávania, je to gesto, ktoré jednoznačne charakterizuje adventný čas. V tomto geste sa nám premietajú očakávania biblických postáv – patriarchov, prorokov a všetkých spravodlivých ľudí starozákonnej epochy, ale dokonca aj očakávania ľudí pohanského sveta, ktorí sa sice nemohli opierať o mesiánske prorocké predpovede a posolstvá Božieho zjavenia, no možno o to viac nás udivuje ich ľudská a duchovná intuícia, že musí prísť a pride niekto, kto vytrhne ľudstvo z marazmu, do ktorého nás dostala diabolská zloba a naše hriechy. No gesto stáť, ako symbol očakávania, nie je len pripomienkou historického biblického adventu. Nesie v sebe eschatologický náboj. Očakávania, ktoré presahujú hranice pozemskosti a smerujú k večnosti a Absolútnu. Takýto bol aj postoj Panny Márie pod krížom. V Jánovom evanjeliu čítame: *Pri Ježišom na kríži stála jeho Matka...* (Jn 19, 25).

Ján nám nehovorí o vnútorne zlomenej osobe, ale o tej, ktorá ako matka určite bola ubolená, ale zároveň stála. Týmto slovami začína aj hymnus pôstnej doby: *Stabat Mater dolorosa - Stála Matka bolestivá*. Aké to bolo stáť? Stáť človeka, paralyzovaného aktuálnym a hlboko osobným žiaľom? Stáť ako predzvesť životnej letargie, dôsledok deprirovanej udalostí, ktoré sa vymykajú našim plánom a protirečia tomu, čo sme očakávali? Stáť ako prejav pasívneho fatalizmu?

Oddanie sa osudu? Čakala Mária na zázrak, ktorý sa na pokyn nebeského Otca udeje v poslednom momente? Evanjeliá nám ponúkajú iný duchovný profil Ježišovej matky vo vzťahu k svojmu Synovi. Svätý Lukáš poznamenáva: *Mária zachovávala tieto slová vo svojom srdci a premýšľala o nich* (porov. Lk 2, 19, 51). To, čo sa označuje ako duchovný testament Panny Márie, pretože ide o citáciu jej posledného výroku zachyteného v Novom zákone, nám zasa hovorí nielen o jej osobnom postoji, ale aj odkaze pre nás. Na svadbe v Káne povedala: *Urobte všetko, čo vám povie* (Jn 2, 5). Ona sama tak urobila. Čo totiž povedal Kristus? *A ja, až budem vyzdvihnutý od zeme, všetkých pritiahnem k sebe* (Jn 12, 32). Jeho kríž nikoho nezráža k zemi, ale učí nás veriť a dôverovať Bohu aj vtedy, keď sa pozemsky zmýšľajúceho človeka chytá beznádej.

A Kristus naše očakávania vedie ešte ďalej. Lukáš, ktorý nám opisuje nielen udalosti, ktoré radostne vykresľujú završenie biblického adventu (posolstvo archanjela Gabriela o narodení Pánovho predchodcu Jána Krstiteľa a najmä zvestovanie v Nazarete), ale ten istý evanjelista v 21. kapitole zachytáva aj apokalyptický obraz zničenia Jeruzalema a konca sveta: *Budete počuť o vojnách a nepokojoch... Všetci vás budú nenávidieť pre moje meno... Budú znamenia na slnku a mesiaci i na hviezdach a na zemi budú národy plné úzkosti a zmätku z hukotu mora a vlnobitia. Ľudia budú zmlievať od strachu a očakávania toho, čo pride na svet, lebo nebeské mocnosti sa budú chvieť*. Tieto obrazy fascinujú ľudí so sektárskou mentalitou. Aký postoj máme zachovať ako ozajstní Kristovi nasledovníci? Odpoveď

(Dokončenie na s. 8)

Posledné miesto

Pane, Ty si pri istej príležitosti povedal

....chod' a sadni si na posledné miesto...“

Dobre viem, že po poslednom mieste nikto netuží.

Tak sa veľmi teším,

keď mi preukazujú úctu,

keď uznávajú moje schopnosti,

keď vyzdvihujú môj pôvab,

keď ma uprednostňujú...

Teším sa, keď som stredobodom pozornosti

a ťažko znášam, ak sa iným venuje viac pozornosti než mne.

A predsa, Pane, tvoja výzva je jasná.

Keď sa nad tým zamyslím,

chápem, že posledné miesto

má veľkú výhodu:

je blízko teba.

Veď aj ty si si ho vyvolil.

Ba často ťa my, ľudia,

tisneme na posledné miesto.

Všetko ostatné je nám dôležitejšie než ty.

Pane, aj ja som to už niekoľkokrát urobil.

Práca, rozptýlenie, zdravie, pohodlie

mi boli dôležitejšie než ty.

Daj mi silu, Pane,

aby som sa uspokojil s posledným miestom,

ale mi aj pomôž,

aby som ti dal v srdci prvé miesto.

Back a Miller 139 v Dozrievaš v láske

NEPOŠKVRNENÉ POČATIE PANNY MÁRIE

Panna Mária bola pri počatí v živote svojej matky (svätej Anny) uchránená od dedičného hriechu. Boh Otec v Panne Márii pripravil pre svojho Syna matku, ktorá by bola dôstojným príbytkom pre jeho od večnosti existujúceho Syna. Cez archanjela Gabriela ju však požiadal o jej slobodný súhlas so svojim plánom.

História sviatku

Ako mariánsky sviatok sa Nepoškvrnené počatie Panny Márie začal v Cirkvi sláviť v ôsmom storočí na Východe a o sto rokov neskôr i na Západe. Pápež Klement XI. v roku 1708 nariadil, že bude záväzný pre celú Cirkev. Túto vieročnú pravdu Cirkvi ako dogmu vyhlásil „ex cathedra“ pápež Pius IX. 8. decembra 1854 bullou *Ineffabilis Deus*. O štyri roky neskôr sa Panna Mária pod týmto menom predstavila pri svojom zjavení v Lurdoch Bernadete Soubirousevej, ktorej povedala: „Som Nepoškvrnené počatie.“

Vyhlasenie dogmy o Nepoškvrnenom počatí sa uskutočnilo až po diskusiách, ktoré trvali niekoľko storočí. Udialo sa to v napätej situácii v Ríme, keď zanikol pápežský štát. Pius IX. bol vlastne jeho poslednou hlavou. Dogma bola vyhlásená aj napriek tomu, že niektorí z najväčších učiteľov Cirkvi – konkrétne svätý Tomáš Akvinský a svätý Bernard z Clairvaux – nesúhlasili s teologickými dôvodmi náuky o Nepoškvrnenom počatí (aj tu vidíme, že svätosť neznamená neomylnosť). Pozitívne sa však k tejto vieročnej pravde staval známy blahoslavený Ján Duns Scotus. Jeho argumentáciu

Cirkev prijala. Tvrdil, že Boh (ktorý pozná budúcnosť) už predpoznal, že Mária sa stane Božou Matkou, a preto ju už dopredu uchránil od dedičného hriechu.

Keď prišla plnosť času, Boh poslal svojho Syna, narodeného zo ženy, narodeného pod zákonom, aby vykúpil tých, čo boli pod zákonom, a aby sme dostali adoptívne synovstvo, hovorí svätý apoštol Pavol (Gal 4, 4 - 5). Bola to vôľa nebeského Otca, aby bol jeho Syn Ježiš Kristus poslaný na svet na spásu ľudstva (porov. Jn 3, 16; Fil 2, 6 - 11). Bola to teda Otcova vôľa, aby bola žena dôverne zapo-

jená do tohto veľkého plánu spásy človeka. „Matka Spasiteľa má presné miesto v pláne spásy,“ napísal aj Ján Pavol II. v encyklike *Redemptoris Mater*.

Aktualizácia sviatku pre náš život

Mária dostala toto mimoriadne privilégiu, lebo mala jedinečnú úlohu v histórii ako Božia matka. Preto dostala dar spásy v Kristovi od momentu svojho počatia (pre budúce zásluhy jej Syna).

Mária je teda jedinečná v celom ľudstve, keďže sa narodila bez hriechu, a sprevádza Cirkev, aby nasledovala jej vzor svätosti, čistoty, vzor jej ochoty prijať Boží plán.

Každý človek je pozvaný odpovedať na Božie volanie, aby naplnil svoju životnú úlohu. Slávnosť Nepoškvrneného počatia Panny Márie je časom veľkého Božieho daru pre ľudstvo v Márii; časom spoznať jasnosť a pravdivosť toho, že každú ľudskú bytosť stvoril Boh, aby naplnila osobitnú úlohu, ktorú vie naplniť práve ona. Ako hovorí aj prorok Jeremiáš: *Skôr ako som ťa utvoril v matkinom lone, poznal som ťa a skôr ako si z neho vyšiel, zasvätil som ťa, aby si bol prorokom národov* (porov. Jer 1, 5 - 6).

Ján Sitár, kaplán

MÁRIINA RODINA

Pri Ježišom kríži stáli jeho matka, sestra jeho matky, Mária Kleopasova a Mária Magdaléna. Keď Ježiš uzrel matku a pri nej učeníka, ktorého miloval, povedal matke: „Žena, hľa, tvoj syn!“ Potom povedal učeníkovi: „Hľa, tvoja matka!“ A od tej hodiny si ju učeník vzal k sebe (Jn 19, 25 - 27). Aký Boží (prorocký) odkaz sa neprestajne skrýva v tejto udalosti pre nás a pre náš každodenný život, hoci sa týmto mesiacom končí Rok Sedembolestnej Panny Márie?

Joseph Ratzinger (Benedikt XVI.) uvažuje nad touto udalosťou v druhej časti trilógie *Ježiš Nazaretský* takto: „Ide o posledné Ježišovo rozhodnutie, akoby o akt adopcie. On je jediným synom svojej matky, ktorá by po jeho smrti zostala na svete sama. Teraz jej však dáva k dispozícii svojho milovaného učeníka, a tým ho namiesto seba robí jej synom, ktorý za ňu odteraz preberá zodpovednosť – berie ju k sebe. Doslovný preklad je ešte silnejší. Dalo by sa to totiž preložiť takto: Vzal ju do svojho – prijal ju do najvnútornejších súvislostí svojho života. Predovšetkým ide o celkom ľudské gesto lúčiaceho sa Spasiteľa. Nenecháva svoju matku samu, ale zveruje ju do opateru učeníka, ktorý mu bol obzvlášť blíz-

ky. A tým ponúka nový domov aj učeníkovi. Dáva mu matku, ktorá sa bude starať oňho a o ktorú sa bude starať on.

Tým, že Ján informuje o týchto ľudských prejavoch, chce zachytiť celú hĺbku udalosti. Zároveň mu však ide o čosi viac ako o jednotlivé historické fakty. Udalosť odkazuje poza seba do sféry toho, čo nepomiňa. Čo nám tým Ján chce povedať?

Prvý podnet na zamyslenie nám dáva v oslovení Márie: Žena. Ide o to isté oslovenie, s ktorým sa Ježiš obrátil na svoju matku pri svadbe v Káne (porov. Jn 2, 4). Ján tým dáva obe scény do vzájomnej súvislosti. Kána bola predobrazom definitívnej svadby a nového vína, ktoré nám chcel dať Pán. Až teraz sa

uskutočňuje to, čo sa vtedy len symbolicky naznačovalo.

Oslovenie ‚žena‘ odkazuje zároveň na správu o stvorení, keď Stvoriteľ k Adamovi priviedol ženu. Adamova odpoveď na toto nové stvorenie znela: *Toto je konečne kosť z mojich kostí a mäso z môjho mäsa; preto sa bude volať mužena...* (Gn 2, 23). Svätý Pavol vo svojich listoch označil Ježiša za nového Adama, v ktorom ľudstvo nachádza svoj nový počiatok. Ján nám pripomína, že k novému Adamovi patrí aj ‚žena‘, ktorú nám predstavuje v Márii. V evanjeliu je táto skutočnosť vyjadrená ako jemný náznak, ktorý sa neskôr postupne rozvíjal vo viere Cirkvi.

Apokalypsa hovorí o veľkom znamení ženy, ktoré sa objavilo na nebi. Myslí ním celý Izrael a zároveň celú Cirkev. Práve Cirkev musí ustavične v bolestiach rodiť Krista (porov. Zjv 12, 1-6). (...) V súlade s biblickým myslením staroveká Cirkev bez problémov videla v tejto žene na jednej strane celkom osobným spôsobom Máriu a na strane druhej v nej rozpoznala naprieč všetkými epo-

chami Cirkev, Nevestu a Matku, v ktorých dejinách dozrieva Máriino tajomstvo.

Rovnako ako žena – Mária, tak aj milovaný učenik sú zároveň konkrétnou osobou aj typom učenictva, ktoré vždy existovalo a musí existovať. Žena – Mária a zároveň Cirkev – je zverená učenikovi, ktorý sa stáva pravým učenikom vďaka spoločenstvu lásky s Pánom.

Ježišove slová na kríži nechávajú otvorenú možnosť viacerých podôb konkrétneho uskutočnenia. Matke i učenikovi sa vždy prihovárajú novým spôsobom a stavajú ich pred úlohu uskutočňovať ich vo svojom živote spôsobom zhodným s Pánovou vôľou. Učenik ustavične dostáva pokyn prijať Máriu osobne i v podobe Cirkvi do svojho života, a tak splniť Ježišovo posledné želanie. (*Ježiš Nazaretský II., Od vstupu do Jeruzalema po zmŕtvychvstanie*, Trnava: Dobrá kniha 2011, s. 216 – 218)

V tomto zmysle sa v našom národe historicky zrodila *zvláštna a svetovo výnimočná a jedinečná úcta* k Panne Márii ako k Sedembolestnej, „pretože nie

je patrónkou iného samostatného štátu a národa“, konštatuje slovenský cirkevný historik Róbert Letz vo svojej najnovšej monografii *Sedembolestná Panna Mária v slovenských dejinách* (Bratislava: PostScriptum 2014, s. 7). Jedným z najstarších zobrazení Panny Márie, ktoré sa našlo na našom území, je bronzový, pôvodne pozlátený krížik byzantského pôvodu sýrsko-palestínskeho typu z 9. alebo 10. storočia, ktorý sa našiel v Malej Mači (okres Galanta). V našich časoch bol zobrazený na slovenskej desaťkorunovej minci (1993 – 2008). Pôvodne slúžil ako relikviár, z ktorého sa zachovala iba jedna strana (averz). V kríži sú vyryté tri pod sebou sa nachádzajúce postavy. Z nich najvyššie umiestená má rozpäté ruky, ktoré siahajú na konce vodorovného brvna kríža.

Podľa jedného z možných vysvetlení ide o ukrižovaného Krista, pod ním je zobrazená jeho Matka a poslednou postavou je sv. Ján, Pánov milovaný učenik. R. Letz preto uzatvára: „Prvé umelecké zobrazenie Panny Márie by te-

da bolo súčasne prvým najstarším dokladom zachytávajúcím jej bolesť“ (*Sedembolestná Panna Mária v slovenských dejinách*, s. 19, porov. s. 18 – 19). Na záver spomenutej monografie zdôrazňuje, že úcta k Sedembolestnej „poukazuje na vyšší duchovný rozmer a zmysel slovenských dejín, a to na rozmer utrpenia a bolesti. Utrpenie, ktoré sa nazbieralo v dejinách, akoby tvorilo hlbší zmysel slovenských dejín, ich os, ktorá nachádza svoj najadekvátnejší výraz práve v úcte k Sedembolestnej Panne Márii. Týka sa to kolektívnej pamäti národa, rodinnej pamäti i pamäti jednotlivcov“ (*Sedembolestná Panna Mária v slovenských dejinách*, s. 109).

Týmto spôsobom neprestajne dozrievalo Máriino tajomstvo v našom národe, lebo naši predkovia prijali Máriu do najvnútornejších súvislostí svojho života, aby ustavične v bolestiach i radoostiach rodili Krista. Dnes je rad na nás, aby sme boli *Máriinou rodinou*, a tak uskutočňovali Pánovu poslednú vôľu!

ThDr. Michal Vivoda

SLOVO DO DUŠE

Do redakcie sme dostali mail s homíliou J. Em. otca kardinála J. Ch. Korca, ktorú predniesol ako poslednú vo funkcii nitrianskeho biskupa na sviatok sv. Cyrila a Metoda 5. júla 2009. Službu diecézneho biskupa ukončil 14. júla. S radosťou plníme žiadosť odosielať mailu o jej uverejnenie v našom farskom časopise. Jeho slová prednesené v homílii sú rovnako aktuálne, ak nie ešte aktuálnejšie dnes ako pred rokmi, keď z jeho úst zazneli naživo. Pre rozsiahlosť materiálu sme prvú časť *O chápaní slobody* uverejnili v novembrovom čísle. Časť, v ktorej hovoril o výhrade svedomia a o v súčasnosti opäť tak diskutovanej odluke Cirkvi od štátu, uverejňujeme v tomto čísle.

Otázka výhrady svedomia

Ďalšou vecou, ktorej sa chcem dotknúť, je veľmi pretriasaná otázka o tzv. výhrade svedomia. Zdravá demokracia napomáha dôstojnosti každej ľudskej osoby a rešpektuje jej nedotknuteľné a neodňateľné práva. Bez objektívneho morálneho základu niet však pravej demokracie a záruky stabilného pokoja.

Pri výhrade svedomia ide o to, či môžu parlamenty odhlasovať zákony, ktoré by nútili občana robiť to, čo je proti jeho svedomiu, pretože je to zlé. Takéto zákony a nariadenia v Európe a inde vo svete už za našich čias existovali v diktatúrach nacizmu a komunizmu. Tí, ktorí to prijali, spôsobili potom kruté následky v Osvienčime i v Gulagoch. Platili o nich tvrdé slová Žalmu 107: *Na ceste nepravosti rozum stratili a trpeli za svoje priestupky...*

Šírila sa neresti a prerastajú nám nad hlavy. Niektoré parlamenty už odhlasovali zákony o tzv. manželstvách mužov s mužmi a ich *právo adoptovať si deti*.

Dnes sa o takéto protiludské zákony usilujú niektorí ľudia znova, a to v mene slobody. Možno nie vždy zo zlej vôle. Ale to nerobí zlé vec dobrou. Na bezbrehú slobodu, ktorá umožňuje šíriť zlo, už

aj teraz kruto doplácame. Učiteľia hovoria, že narastá počet nezvládnuteľných sebedovedomých detí. V šialenej slobodnej honbe za peniazmi sa predáva detská pornografia, ročne vraj za miliardy.

Tretina uzatvorených manželstiev sa v neviazanej slobode rozpadá. Niekde až polovica detí sa rodí v podivne chápanej slobode mimo manželstva a rodiny. A potraty? Od uzákonenia potratov u nás sa za 40 rokov vykonalo na Slovensku podľa informácií 1 300 000 potratov! (A od júla r. 2009, kedy odzneli tieto slová otca kardinála, pribudli ďalšie – pozn. red.) Vo vražednej slobode. Otravný cintorín detí! Niektoré neresti šíriame slobodne sami, iné umožňujú a dovoľujú slobodné neviazané zábavy. A my sa pýtame: Môže ľudská zábava dovoľovať či priam navodzovať zlo?

A hlavná otázka: Musí občan robiť alebo napomáhať zlo proti svojmu sve-

domiu? Cirkev v mene evanjelia hovorí jasne „nie“. Rozhodne nemusí! Toto je jasné slovo kresťanstva!

Otázka výhrady svedomia nie je v Cirkvi nijakou novotou. Keď pri prvom šírení evanjelia v Jeruzaleme vrchnosti napadli apoštolov a dokonca uväznili Petra a Jána, obaja sa odvolali na výhradu svedomia a povedali: *Je potrebné viac poslúchať Boha ako ľudí*.

S tou istou rozhodnosťou výhrady svedomia odmietali prví kresťania po celej Rímskej ríši klaňať sa modlám. To sa dialo potom uprostred prenasledovania cez celé dejiny vo všetkých národoch. Nielen v Európe, ale i v Japonsku, Kórei či v národoch Afriky.

Musí občan robiť alebo napomáhať zlo proti svojmu svedomiu? Cirkev v mene evanjelia hovorí jasne, 'nie'. Rozhodne nemusí!

Výhradami svedomia sme húževnato bránili svoju slobodu aj u nás, a to i za prenasledovania a ateizácie od roku 1950. A volili sme si radšej tvrdú prácu vo fabrikách a prijímali sme za to život priam vo väzeniach. Nacizmus neuznával nijaké výhrady svedomia, a tak mnohí ľudia poslušne a zbabelo slúžili pri zabíjaní židovských občanov i katolíckych kňazov v Osvienčime. Súd v Norimbergu však neuznal nijaké nacistické neľudské zákony a nariadenia a zbabelú servilnosť ľudí nazval zločinmi proti ľudskosti. A vymeral za to roky väzenia i tresty smrti. Išlo o zločiny. To platilo a platí aj o tých, ktorí týrali ľudí za komunizmu v nespočetných Gulagoch. Výhrada svedomia je legitímne právo človeka a občana

na nerobiť to, čo sa protiví jeho svedomiu, pretože je to zlé.

Rozsah a šírku práva výhrady svedomia možno definovať a vymedziť. A o tom možno viesť diskusie. Zásada sama platí však bez diskusie.

Občania – ani veriaci občania – nie sú len adresátni práva a zákonov, ktoré ich zaväzujú – sú aj spolutvorcami práva a zákonov. Pre existenciu demokracie sú nevyhnutné politické cnosti, ktoré sú výrazom dôstojnosti každého človeka, a tie nepochádzajú z politickej moci v štáte, lež sú predpolitické a pochádzajú vo veľkej miere z náboženstva, u nás najmä z kresťanstva a jeho koreňov. Manželstvo a rodina jestvovali pred štátmi ako úctyhodné prirodzené ustanovizne, áno jestvovali aj pred Slovenskou republikou a jej Národnou radou. Zdravé rodiny udržiavali náš národ, ktorý si vytvoril vlastný štát. Výhradou svedomia právom odmietame ničiť si manželstvá, rodiny, deti, a tým základ nášho národa i štátu.

V spoločnosti aj u nás musí platiť nie právo sily, ale sila práva. Pre spravodlivé zákony nestačí len to, že ich odhlasovala väčšina v parlamente. Takéto zákony môžu byť slepé a nespravodlivé, môžu sa presadiť násilnou propagandou a mocou peňazí. Tu nestačí odvolávať sa na prieskumy verejnej mienky ani na vedu. Verejná mienka nemôže hlasovať o násobilke ani o zemskej príťažlivosti, nemôže hlasovať ani o etike, nemôže poprieť úctu a hodnotu človeka.

A veda? Tá po atómovej bombe priviedla ľudstvo až k možnosti vyrábať ľudí v skúmavke alebo klonovaním. Tu veda musí spoznať a uznať svoje hranice, ak má slúžiť dobru človeka a ľudstva, a nie jeho deštrukcii, že bude zabíjať deti i starcov a že ľudí chorých bude pokladať za odpad na likvidáciu, ako robil nacizmus. Tu musia rozum i viera nájsť spoločné postoje pre dobro človeka i ľudstva.

Odluka Cirkvi od štátu

Chcel by som sa na záver dotknúť ešte jednej veci, znova a znova pretriasanej

v našich masmédiách, možno nie vždy s najčestnejšími úmyslami. Je to **otázka tzv. odluky Cirkvi od štátu**. Vytýkajú nám, že za komunizmu sme boli za odluku, teraz vraj o nej mlčíme alebo hovoríme priamo proti odluke. Aká je pravda?

Za komunizmu jestvoval tzv. cirkevný úrad a ten dirigoval všetko dianie v Cirkvi – proti jej poslaniu, proti jej právam, proti jej slobode. Na biskupských úradoch sedeli ateistickí zmocnenci a tí kontrolovali všetku ich činnosť – zapisovali návštevy, otvárali poštu, prikazovali dispozície kňazov do farností, kontrolovali každý pastiersky list, každú kázeň, celý život – proti jej jedinomu seminári v Bratislave, prikazovali alebo zakazovali prijatie seminaristov, požadovali od nich spoluprácu s ŠtB – slovom štát diktoval Cirkvi na jej skazu, na škodu veriacich a národa, a odôvodňoval to mizerným platom kňazov po tom, čo ukradol celý cirkevný majetok zhromažďovaný štedrosťou veriacich po stáročia.

Totalitný štát zotročil Cirkev. Preto sme boli za odluku, čiže za slobodu Cirkvi.

Odluka Cirkvi od štátu dnes by mala mať iné motívy, ale ten istý cieľ i účinok – ochromenie života rozbehnutých tvorivých podujatí takmer všetkých cirkví na poli zdravej výchovy, kultúry, v sociálnej, zdravotnickej či charitatívnej oblasti, v ochrane mládeže pred drogami a inými neresťami.

Čítal som o téme odluky cirkvi od štátu mnohé články. Niektoré boli plytké až hrôza. Niektoré zaberali do hĺbky. Plytké články argumentovali takto: Nech si cirkvi vydržia len veriaci sami. Povedal som si: Áno? Potom môžeme ísť ale ďalej: nech si Národné divadlo a Slovenskú filharmóniu vydržia len tí, čo ich navštevujú. Nech športové podujatia a športové školy financujú len športovci a navyše aj ich fanúšikovia. Nech všetky školy u nás financujú len tí, ktorých deti chodia do škôl. Nech nemocnice a zdravotnicke zariadenia financujú len tí, ktorí potrebujú nemocnice. Moji rodičia a niektorí príbuzní neboli v nemocnici

nikdy za svojho života, ale platili nemocenské poistenie a dane.

To isté by mohlo platiť o múzeách či národných pamiatkach. Nech ich platia tí, ktorí ich navštevujú. No my máme povinné nemocenské poistenie a máme náročné zákony o udržiavaní pamiatok, teda i katedrál a umeleckých diel zákonov, ktoré musia dodržiavať aj cirkvi. Prijímame tento právny a zákonný poriadok? Alebo poprieme celý civilizovaný a kultúrny poriadok národa chránený štátom? Vrátime sa do džungle primitivizmu?

O čom hovoria tí, ktorí chcú na Slovensku odluku cirkví od štátu? Odlúčiť svätcov a géniov svätých Cyrila a Metoda od našich dejín a od nášho národa? Potom odlúčme od národa aj Bernoláka a Hollého, aj Moyzesa a Kuzmányho, aj Hlinku a Rázusa, aj Majstra Pavla z Levoče, aj veriacich spisovateľov, básnikov a umelcov. Kto a čo sú cirkvi? Hierarchia? Duchovenstvo, stáročne rehole a kláštory Slovenska, ktoré skultúrňovali náš národ? Čo sú cirkvi? Katolícka charita a evanjelická Diakonia? Je potrebné odlúčiť ich od štátu? Ak sa na Slovensku prihlásila väčšina občanov k cirkvám, máme odlúčiť od štátu štyri milióny či viac občanov?

Môžeme debatovať aj nahlas o usporiadaní našej spoločnosti, ale robme to bez vášni a bez urážok, vecne a zodpovedne. Cirkvi a veriaci sú integrálnou súčasťou národa i štátu, nášho Slovenska. Katolícka cirkev je na Slovensku tisíc rokov, Evanjelická tiež stáročia. Nerobme z vážnych vecí obchod. Nezneužívajme ani politickú, ani mediálnu moc. A nedovoľme odduchovníť a tým odľuďšiti Slovensko.

Ak sa Cirkev vyjadruje k verejným otázkam, je to jej právo i povinnosť. Robila to od samého začiatku. Svätý Metod napísal „Zákon súdny ľudom“ i „Napomenutia vladárom“. A to bolo určené pre organizovanie spoločenského života vo vtedajšom štáte našich predkov.

Toľko slova otca kardinála Korca spred vyše deviatich rokov.

NAŠA FARSKÁ UNIVERZITA

Bude Advent časom zvestovania a Vianoce časom prijatia nového života?

Advent a Vianoce! Dve obdobia, ktoré sa nám už stáročia prihovárajú najmä jednou témou, a to je **téma zrodzenia nového života. Počatie, očakávanie a narodenie**. Takto by sme mohli charakterizovať tieto obdobia decembra. Škoda, že u nás práve toto sa stratilo niekde v záplave komercie, veď už aj dva týždne pred začiatkom adventu sa otvárajú vianočné trhy; do kostolov sa od začiatku adventu natiskajú zbory, mnoho ráz veľ-

mi kvalitné, ale s vianočnými koncertmi, a preto bolo len správne, že na poslednej rekolekcii dekanátu Bratislava-stred sa kňazi dohodli, že vianočné koncerty majú a môžu byť až od 24. decembra Ak nejaký koncert na obohatenie duchovného prežívania adventu, tak adventný, ako sme toho svedkami napríklad vo vysielaní verejnoprávnej českej televízie, ktorá rok čo rok ponúka adventné koncerty. Vráťme sa však k téme narysovej v prvých vetách tohto príspevku a pozrime na túto tému očami blahoslaveného Pavla VI.

Prijatie nového života

V našich časoch sa viac ako kedykoľvek predtým ľudstvo venuje boju proti životu, než za život. Sme svedkami prijímania zákonov, ktoré sú v rozpore s prirodzeným, ako aj s nadprirodzeným Božím zákonom. V mnohých krajinách sveta je množstvo zákonov, ktoré v mene ľudskosti umožňujú zbaviť života nenarodených, ale aj starých a chorých. Toto nielen odporuje ľudskému vzťahu k životu, ale je priamo v rozpore s piatym Božím prikázaním – nezabiješ. Inocent Szanislo a M. Demočko v príspev-

ku *Podstatné prvky etiky života pápeža Jána Pavla II.* uverejnenom v *Duchovnom pastierovi* píše: „Podstata piateho prikázania, a teda etiky života, je podľa Jána Pavla II. založená na veľkej hodnote a dôstojnosti každého ľudského bytia. To je prvá a najdôležitejšia skutočnosť; východisko a kľúč k správne mu prístupu k človeku ako osobe, k jeho životu a správne mu etickému konaniu. Fundament úcty k životu je podľa Jána Pavla II. uvedomenie si, že celý ľudský život – od momentu počatia cez všetky jeho následné etapy – je *stvorený na obraz Boha*. Nič neprevyšuje veľkosť a dôstojnosť ľudskej osoby. Život človeka nie je iba ideou či abstrakciou; je to konkrétne realita bytia, ktoré žije, koná, rastie a rozvíja sa.“¹ Hovorí sa o humánnosti, ale akej? Komu je určená humánnosť? Mnoho otázok sa pred nami vynára, keď vidíme, koľko starostlivosti sa venuje ochrane zvierat, boju za ich práva na život, aké by mali mať vytvorené podmienky – často také, aké, žiaľ, nemajú ani mnohé deti. Na druhej strane je tu už desaťročia stav, keď sa „legálne“ nič život tisícov ľudí denne, miliónov ročne! Preto ak svet dnes chce hovoriť o humánnosti, dokument musí začať konečne riešiť veľmi intenzívne otázku tzv. umelého prerušenia tehotenstva alebo interrupcie, ako sme „humánne“ nazvali násilné ukončenie ľudského života ešte pred jeho narodením. Ako veľký výkrik do tmy v roku 1968 zaznel hlas vtedajšieho pápeža Pavla VI. v dokumente, ktorý je istým spôsobom jeho veľkým testamentom, lebo po ňom už nenapísal iný taký závažný dokument, ako je encyklika *Humanae vitae* – o správnom spôsobe regulovania pôrodnosti.

Od jej zverejnenia 25. júla 1968 uplynulo už viac ako 46 rokov a napriek tomu sú stále aktuálne slová hovorca Svätej stolice pátra Federica Lombardiho, ktoré zazneli 17. mája 2008. „Od zverejnenia encykliky pápeža Pavla VI. *Humanae vitae*, toľko diskutovanej v dnešnej spoločnosti, prešlo už štyridsať rokov. Ako uvádza, v tomto dokumente ide o ‚neľahké‘ učenie, ale zároveň ‚nemennú pravdu‘. **Cirkev – ako pokračuje otec Lombardi – vidí manželskú lásku medzi mužom a ženou ako stvoriteľskú činnosť samého Boha.** Láska a pravda môžu spoločne dokázať veľké veci. Dnes je veľmi dôležité zachrániť lásku pre dnešok a zajtrajšok. Pre všetkých.“

Ohlasy a polemika po zverejnení

Encyklika *Humanae vitae* bola prijatá s rozpakmi, a to musíme jednoznačne konštatovať. Nemôžeme sa vyhnúť ani tomu, že to bolo aj zo strany mnohých cirkevných hodnostárov. Nakoniec to práve pri príležitosti 40. výročia vydania encykliky napísal aj vatikánsky denník *L'Osservatore Romano*. Riaditeľ *L'Osservatore Romano* v úvodníku pri tejto príležitosti napísal, že **text dokumentu „odmieta antikoncepciu“ a vy-**

stupuje „proti hedonizmu a politikám plánovania rodičovstva často uplatňovaným v chudobných krajinách.“ Zároveň však konštatoval, že zverejnenie *Humanae vitae* vyvolalo nebyvalú polemiku aj v rámci samej Katolíckej cirkvi. Ako na margo toho uviedol v roku 1996 vtedajší prefekt Kongregácie pre náuku viery kardinál **Joseph Ratzinger: „Zriedka sa text v novodobých dejinách Magistéria stal tak veľmi znakom protirečenia, ako táto encyklika, ktorú Pavol VI. napísal po hlboko bolestivom rozhodovaní.“** Napriek týmto reakciám, ako uvádza **Gian Maria Vian, pápež zostal neochvejný vo svojom postoji. 23. júna 1978, pár týždňov pred svojou smrťou v prihovore ku kolégiu kardinálov opätovne potvrdil rozhodnutie, ktoré urobil, „načúvajúc serióznym vedeckým potvrdeniam“, ktorých snahou bolo ujasniť princíp úcty voči prirodzenému zákonu a „uvedomelému a eticky zodpovednému rodičovstvu“.** Riaditeľ *L'Osservatore Romano* dodáva, že encyklika „**predstihla čas, v ktorom bola zverejnená, pokiaľ ide o vývoj genetického inžinierstva.** V januári 1989 neskorší spišský diecézny biskup František Tondra (vysvätený za biskupa v septembri 1989) v *Duchovnom pastierovi* píše: „Ani jedna encyklika sa nestrela vo svete s takým ohlasom a nevyvolala takú polemiku ako práve *Humanae vitae*. Nie div. Veď rozoberá otázky, týkajúce sa takmer všetkých ľudí, manželov, lekárov a zdravotných sestier, sociológov, ekonómov, politikov a nie na poslednom mieste aj kňazov, ktorí sa v pastoračnej praxi denne stretávajú s otázkami manželského života.“² Uvedomenie si významu encykliky zdôrazňuje ten istý biskup aj v roku 2008: „**Encyklika je veľmi dôležitá a aktuálna aj dnes...** Jej téma je ustavičným ‚kameňom úrazu‘ aj dnes a dovoľm si povedať, že bude aj v budúcnosti.“ Pochopiť encykliku bez jej pozdania nie je možné. Preto najprv potrebujeme aspoň stručne načrtnúť jej skladbu.

Humanae vitae

Vzhľadom na obrovský posun myslenia ľudí pod vplyvom rôznych zmien vydáva azda „najkontroverznejšiu“ encykliku *Humanae vitae* 25. júla 1968.

Adresáti encykliky: Ctihodným bratom patriarchom, arcibiskupom, biskupom a ostatným miestnym ordinárom žijúcim v pokoji a v spoločnosti s Apoštolskou stolicou, kňazom a veriacim v Krista na celom katolíckom svete, ako aj všetkým ľuďom dobrej vôle o správnom spôsobe regulovania pôrodnosti.

V úvode encykliky **pápež poukazuje na vznešenosť povolania človeka a jeho zodpovednosť za odovzdávanie života.** Poukazuje na vývoj v spoločnosti, ktorý ovplyvňuje život v jeho celej štruktúre. „Zmeny, ktoré nastali, sú v skutočnosti veľmi významné a rozmanité. Predovšetkým ide o rýchly rast populácie. **Mnohí majú strach z toho, že svetová populácia rastie rýchlejšie, ako to pripúšťajú pros-**

triedky, ktoré má svet naporúdzi pre život, takže mnohé rodiny a rozvojové národy sa môžu ocitnúť ešte vo väčších ťažkostiach. Vlády môžu byť preto ľahko zvädzané, aby tomuto nebezpečenstvu čelili aj radikálnejšími opatreniami.“ Pápež citlivo vníma všetky problémy tejto situácie, pracovné, bytové, finančné, otázky vzdelávania a výchovy, životné okolnosti akéhokoľvek druhu. **Zmenil sa pohľad na ženu a jej úlohu v ľudskej spoločnosti, na hodnotu všetkého, čo súvisí s manželstvom.** Vzniká otázka, či tým, že si dnešní ľudia uvedomujú svoje povinnosti, neprišiel pre nich čas, keď treba úlohu odovzdávania života zveriť skôr svojmu rozumu a vôli než biologickému rytmu svojho organizmu. Uvedomuje si, že **prinajmenej veriaci človek očakáva odpoveď na otázky, ktoré položil v prvej časti tejto encykliky.** Žiaľ, že v nasledujúcej úvahe sa zmýlil (alebo sklamal) v tom, „že nik z kresťanov nebude zaiste popierať, že vykladať prirodzený mravný zákon patrí Učiteľskému úradu Cirkvi“, lebo situácia sa radikálne zmenila v postoj najmä „kresťanov mnohých hnutí, ako napr. Wir sind Kirche alebo takých, čo hlásajú: Boh áno, Cirkev nie a pod.“, čo v období napísania encykliky azda ani nemohol tušiť. Veľmi silne si uvedomoval, že napriek tomu, že odložil tiaru, teda istým spôsobom triumfalizmus pápeža a Cirkvi, je hlavou Cirkvi a v tejto otázke nemôže cúvať pred nijakým názorom, lebo by nebol verný evanjéliu a Kristovi, lebo „Ježiš Kristus tým, že dal Petrovi a ostatným apoštolom účasť na svojej božskej moci a poslal ich učiť svoje prikázania všetky národy, ustanovil ich za hodnoverných strážcov a vykladačov celého mravného zákona, čiže nielen zákona evanjelia, ale aj prirodzeného zákona. Lebo aj prirodzený zákon vyjadruje Božiu vôľu a jeho verné zachovávanie potrebujú ľudia na večnú spásu“.

Pápež sa nepasuje do úlohy jediného kompetentného riešiť tieto závažné otázky, preto potvrdzuje činnosť komisie, ktorú ustanovil jeho predchodca sv. Ján XXIII. a „vyskladal ju“ z mnohých vedcov v odboroch týkajúcich sa tohto problému, ale aj z manželských párov. Komisia má skúmať mienky a názory týkajúce sa otázok manželského života a najmä regulovania pôrodnosti, ale výsledky skúmania má predložiť aj Magistériu, aby mohlo odpovedať na položené otázky. Pápež deklaruje svoju vďačnosť všetkým, ktorí mu akýmkoľvek spôsobom pomohli orientovať sa v tejto zložitej problematike. Potrebujeme si uvedomiť, že **encyklika nemá platnosť nauky ako dogma, ktorú definuje pápež ex cathedra. Práve tu možno niekde vyvie- ra kontroverzný postoj mnohých – nielen laikov, ale aj cirkevných hodnostárov, ktorí akoby viac alebo menej zjavne chceli pápežovi vytknúť, že sa postavil nad vedu a nad spomínanú komisiu zloženú nepochybne zo vzácných odborníkov tých čias.**

Odpovede pápeža na otázky

V druhej časti encykliky už pápež podáva svoj pohľad a odpovede na túto situáciu a na otázky. V tejto časti naplno využije svoju úlohu strážcu viery a kompetentnú autoritu Cirkvi. A azda práve tu možno vnímať odpor mnohých voči nemu a riešeniu tejto problematiky, a na druhej strane azda aj najst dôvod, pre ktorý sa rozhodol už nenapísať ani jednu encykliku. Môžeme jednoznačne konštatovať, že sa stala veľká chyba na jednej i druhej strane. Na strane pápeža azda to, že nedokázal odhadnúť zmenu situácie vo svete a vo vzťahoch napriek tomu, že bol vynikajúci znalec práva a diplomacie, a na druhej strane u odporcov encykliky, že jej vydanie ich nepodnietilo dôkladnejšie skúmať problém, ale nasadli skôr na vlnu populizmu, ktorý je dodnes, žiaľ, mocným hýbateľom vo všetkých oblastiach života. Pápež podáva celkový pohľad na človeka, na manželskú lásku. Dotýka sa zodpovedného rodičovstva a pripomína rešpektovanie povahy a cieľa manželského úkonu v dvoch neoddeliteľných vlastnostiach – zjednotení a plodení zachovávajúcnosť Božiemu plánu. Vzápätí poukazuje na nedovolené spôsoby regulovania pôrodnosti. Dotýka sa otázky prístupnosti liečivých prostriedkov, aj keby zabráňovali počatiu.

Na druhej strane stoja tí, ktorí sa dovolávajú iba čisto ľudského konania a nevedia sa zmieriť s tým, alebo lepšie povedané, prijať Božiu autoritu argumentujú, že Pavol VI. azda prekročil aj samú náuku Cirkvi o neomylnosti, lebo si osobe rozhodovať vo veciach vedy. Tu je veľmi dôležité uviesť si slovo morálneho teológa, zosnulého spišského biskupa Mons. Františka Tondru, ktorý píše: „Dnes už ani veriacim katolíkom často nestačia iba prikazy a zákazy akokoľvek podopreté argumentmi. Plak sexuálnej revolúcie je taký silný, že privádza do zmätku a pochybnosti aj dobrých kresťanov. Ohrozená je najmä mládež. Nemá ešte dostatok životnej skúsenosti, preto je neschopná adekvátnej reflexie v tejto chúlustivej oblasti. Pohlavné dospievanie a pud predchádzajú schopnosť reflexie, ktorá je ohrozená aj u dospelých nevidaným tlakom všetkého, čo označujeme ako sexuálna revolúcia. Tá pripravila sex o jeho posvätnosť, úctu, intimitu, ktorú bulvár označuje ako tabu. Dokonca aj o jeho racionalitu a zredukovala ho iba na zážitok bez akejkoľvek zodpovednosti.“³ Biskup veľmi jasne zvyrazňuje správnosť náuky Pavla VI. oproti tým, čo popierajú právo pápeža na vyjadrovanie. Pavol VI. vyzýva všetkých, aby si uvedomili nutnosť rešpektovania povahy a cieľa manželského úkonu, ktorý má dve neoddeliteľné vlastnosti, a to zjednotenie a plodenie zachovávajúcnosť Božiemu plánu. Pritom má byť zachovaný vzťah dobrovoľnosti, lebo Boh ponecháva človeku slobodnú vôľu a rešpektuje ho. Preto to úkon manželského spojenia musí byť súzvukom vôle muža a ženy.

Práve dnes je toto v silnej kontradičcii k situácii, keď spoločnosť otázku sexuálneho života berie ako samozrejmosť, bez ohľadu na skutočnosť nadprirodzeného poriadku. A isté je jedno, že aj toto je jeden z dôvodov, pre ktorý encyklika Pavla VI. bola, je a bude odmietaná v spoločnosti, ktorá sa snaží zredukovať život človeka iba na živočíšny prejav. A možno práve tento čas – Advent a Vianoce – sú časom, aby sme sa zamysleli nad témou **zrodzenia nového života: počatie, očakávanie a narodenie**. Ak naozaj chceme plnohodnotne prežiť advent a zachovať zmysel Vianoc, potom musíme uvažovať aj o takýchto náročných témach a nie iba snívať, ako to bolo v Palestíne, keď Boh poslal anjela Gabriela k Panne, a potom neskôr v Betleheme. Potrebujeme žiť vieru dnes, a nie až zajtra! **Daniel Dian**

Sviatosť zmierenia

Ako prebieha spoveď?

Začneme citáciou z cirkevného zákona, z Kódexu kánonického práva, kde sa v **kánone 964** v nasledujúcich paragrafoch o sviatosti zmierenia píše:

§ 1. Vlastným miestom na vyluhovanie sviatostnej spovede je **kostol alebo kaplnka**.

§ 2. Čo sa týka spovednice, Konferencia biskupov má vydať normy, pričom však má dbať o to, aby **spovednice boli vždy na viditeľnom mieste, opatrené pevnou mriežkou medzi kajúcnikom a spovedníkom**, aby ich mohli slobodne používať veriaci, ktorí si to želajú.

§ 3. Spoveď sa **nemá vysluhovať mimo spovednice** bez oprávneného dôvodu.

Takže z vyššie uvedeného vyplýva, že cirkevný predpis, ktorý je platný už niekoľko desaťročí, hovorí, že sviatosť zmierenia sa má konať na posvätnom mieste a vždy v spovednici, ktorá má pevnú mriežku medzi kňazom a penitentom. Jediné vážne dôvody oprávňujú prijať takú vznešenú milosť, akou je zmierenie sa s Pánom a s Cirkvou, mimo spovednice.

Ak sa kajúcnik rozhodne vykonať si svätú spoveď, je veľmi vhodné, aby zachoval nasledujúci postup, ktorý je potrebný, aby svätá spoveď prebehla platne a v súlade s kresťanskými mravmi:

- Vstúpim do spovednice (alebo pristúpim ku kňazovi, ak spoveď prebieha inde) a **pozdravím**: „Pochválený buď Ježiš Kristus!“ Kňaz mi odpovie: Naveky. Amen.

- Potom sa **prežehnám**: urobím znak

kríža tým, že sa **dvoma prstami pravej ruky dotknem čela, hrude, ľavého a praveho pleca**, pričom **nahlas** (nie iba v mysli alebo šepotom) hovorím: „V mene Otca i Syna i Duchu Svätého. Amen.“ Prežehnaním sa začína každá modlitba a sviatosťná spoveď je tiež predstúpenie pred Pána Boha, preto prežehnanie má byť dôstojné a správne prevedené.

- Poviem, kedy som bol **naposledy na spovedi**. Kňaz ma totiž obyčajne osobne nepozná (a keby aj áno, tak spovedá veľký počet kajúcnikov a nemôže si každého pamätať) a aby vedel zaujať správny postoj, potrebuje vedieť, za aký dlhý čas som spáchal hriechy, z ktorých sa chcem vyspovedať. Keď idem napríklad k lekárovi, tiež mu poviem, ako dlho trvajú ťažkosti, pre ktoré som za ním prišiel.

- **Vymenujem svoje hriechy**, na ktoré som prišiel počas spytovania svedomia. Ak som si spomenul na hriechy niekoho iného (manžel, deti, sused), tie vymenovať nemusím, lebo každý sa spovedáme zo svojich hriechov.

- Vyznanie hriechov ukončím slovami: „**Na viac hriechov sa už nepamätám**“, a nie „to je asi všetko“ alebo „to to sú zhruba tie najťažšie hriechy, hoci mám ešte plno menších“. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že na sviatosťnú spoveď sa musím pripraviť dôkladne vopred a som povinný vyznať všetky ťažké hriechy, spolu s počtom i s okolnosťami, pričom ak si spomeniem, mám vyznať aj všetky ľahké hriechy, ktorých som si vedomý.

- Kňaz mi môže položiť **niekoľko otázok**, na ktoré odpoviem, prípadne dať **niekoľko rád**, ktoré sa snažím zapamätať.

- Potom mi kňaz neudelí pokutu, ale **pokánie**, teda nejaký skutok, alebo modlitbu, ktorou dávam najavo svoju túžbu napraviť svoj život a polepšiť sa.

- Následne ma kňaz vyzve, aby som **oľutoval svoje hriechy**. Je dobré použiť **ustálenú formulu ľútosti**, v ktorej sa vyskytujú: aspekt **lásky k Bohu** (*Bože môj, celým srdcom Ťa milujem*), aspekt **ľútosti** (*a preto veľmi ľutujem, že som Ťa hriechmi urazil*) a aspekt **snahy o polepšenie** (*chcem sa naozaj polepšiť a každého hriechu sa chrániť*). Kajúcnik môže povedať ľútosť aj vlastnými slovami, ale aj v tom prípade tam majú byť spomenuté uvedené aspekty.

- Kňaz mi potom udelí **rozhrešenie**, počas ktorého sa **mlčky (nie nahlas) prežehnám**.

- Kňaz spoveď **ukončí** a ja sa budem usilovať zodpovedne vykonať skutok pokánia.

Môže kňaz odmietnuť udeliť rozhrešenie?

Pán Ježiš dal apoštolom skrze Duchu Svätého moc odpúšťať hriechy slovami: *Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené, komu ich zadržíte, budú zadržané* (Jn 20, 23).

Kňaz by mal **vždy rozhrešenie udeliť**, ale je tu aj možnosť, že v niektorých špe-

cifických prípadoch musí udelenie rozhršenia odmietnuť. Nikdy to však nie je jeho svojvôľa a nemožno ho podozrievať z toho, že ho to azda teší.

Hoci je to veľmi bolestivé, existujú prípady, kedy kňaz naozaj nemôže udeliť rozhršenie:

- Kajúcnik pri „spovedi“ v skutočnosti **nevyzná nijaký hriech**, pretože sa mylne pokladá za neschopného zhršit z dôvodu veku („už som starý na to, aby som zhršil“) alebo je o tom prosto presvedčený, ale napriek tomu chce zachovať predvianočné zvyky („nemám žiadne hriechy, ale keď už idú tie Vianoce...“).

- Spovedajúci sa sice vyzná niektoré veci, ktoré sa všeobecne pokladajú za hriechy, ale následne nad nimi **neprejaví skutočnú ľútosť**, resp. nie je presvedčený o tom, že ide skutočne o hriech („veď všetci to robia, tak prečo by to mal byť hriech...“).

- Kajúcnik sa nachádza v stave tzv. **blízkej príležitosti** k hriechu (spolužitie pod jednou strechou bez uzavretia sviatosti manželstva – „veď už je 21. storočie, nie stredovek a my nepotrebujeme žiaden papier“).

- Kajúcnik sa dlhodobo nachádza v **stave hriechu** (napr. civilný manželský zväzok, občiansky rozvod, vedomé a dobrovoľné a tvrdojšie zabraňovanie počatiu a pod. ...).

- Kajúcnik sa po spáchaní ťažkého hriechu nachádza v **stave cirkevného trestu**, ktorý nazývame exkomunikácia (napr. v súvislosti s potratom). Vtedy je potrebné riadiť sa inštrukciami kňaza, ktorý túto vec rieši s príslušnou cirkevnou autoritou.

S láskavým dovolením R. Šaškoviča upravil a pre časopis Blumentál doplnil

Stanislav Čúzy, kaplán

Ešte k znaku pokoja

V máji roku 2003 sme do redakcie dostali otázku: *Komu dávame znak pokoja – len najbližším, čo sú po našej pravej a ľavej strane, viacerým v našej blízkosti alebo aj niektorým ďaleko stojacím. Odpoveď na otázku pripravil vtedy náš pán kaplán Marek Šenkárik. Prípadom nám to vdp. Daniel Dian, ktorý v októbrom čísle predstavil našim čitateľom Úpravu Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí z 8. júna 2014 a odporúčal nám vrátiť sa k odpovedi bývalého pána kaplána a naštudovať si aj Pastiersky list Konferencie biskupov Slovenska o gestách a držaní tela počas slávenia svätej omše.*

Znak pokoja vyjadruje navonok – vonkajším gestom – určitý vnútorný postoj a naladenie človeka pred svätým prijímaním. Vo svätej omši po modlitbe Pána: *Otče náš*, nasleduje časť, ktorá sa volá: **Obrad pokoja**. Všeobecné smernice Rímskeho misála (Rímsky misál = Omšová kniha) hovoria: *Obrad pokoja, ktorým ve-*

*riaci prosia o pokoj a jednotu pre Cirkev a celú ľudskú rodinu a navzájom si prejavujú lásku prv, ako budú mať účasť na tom istom Chlebe... bod 56. Mons. Vincent Malý o obrade pokoja píše: *Ide tu o dve veci:**

1. *prosiť o pokoj pre všetkých a*
2. *prejaviť si lásku navzájom, lebo len milujúce srdce môže s úžitkom prijať Kristovo telo a krv. Pokoj, o ktorý prosíme, je Kristov dar apoštolom. Kňaz prosí, aby sa splnil Kristov prísľub: „Pokoj vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam“ (Jn 14, 27) teraz, v tejto chvíli, pre komunitu zhromaždených veriacich.*

V obrade pokoja ide teda o **vnútorné naladenie človeka a mysle na lásku k ľuďom a k Ježišovi Kristovi, ktorého o malú chvíľu prijme**. Znak pokoja, v našom prípade podanie ruky, je vonkajším prejavom vnútorného naladenia. Preto nie je potrebné, aby sme ruku podávali mnohým ľuďom okolo nás, ako keby toto bolo znakom veľkosti našej lásky. Stačí podať ruku tým, čo stoja pri nás, aj keď to bude jeden alebo dvaja ľudia, tí čo sú najbližšie z jednej alebo z druhej strany. Vôbec nemusím chodiť a vyhľadávať ľudí, ktorým sme ešte ruku nepodali. Znak podania ruky je vonkajším prejavom lásky a pokoja medzi nami navzájom. Nepochopením tohto gesta je aj to, keď niekomu nechce veriaci podať ruku, pretože je mu nesympatický alebo sa na neho hnevá.

Mons. Vincent Malý výstižne hovorí: **Prijíť pokoj a odpustenie, to sú charakteristické črty života Cirkvi**, je to silný veľkonočný zážitok. Obrad pokoja je osobitná spomienka veľkonočného tajomstva: Zmŕtvychvstalý Pán je prítomný v Cirkvi a dáva pokoj a jednotu, hriechy sa už nepripočítajú, všetci vytvárajú jediné spoločenstvo v Pánovi a s Pánom.

Znak pokoja má silný duchovný náboj. Preto sa usilujeme o to, aby sme týmto gestom oslovili aj tých, ktorým je vzťah k Bohu a k svätej omši ľahostajný.

Marek Šenkárik

(Dokončenie zo s. 1)

nám dáva samotný Kristus v tej istej kapitole: *Nelakajte sa! Toto musí prísť predtým, ale koniec nebude hneď. Ak vytrváte, zachováte si život. Keď sa to začne diať, vzpriamte sa, zdvihnite hlavu, lebo sa blíži vaše vykúpenie.*

Naše časy nesú v sebe niektoré apokalyptické znamenia: nebezpečný vírus ebola, evidentné klimatické zmeny, zvrátené chápanie úlohy manželstva a pohlavia, znevažovanie kresťanstva a tolerovanie, ba až nabádanie na útoky voči veriacim a Cirkvi, tichý prechod toho, čo sa zdalo ako demokracia na čoraz otvorenejšie prejavy globálnej diktatúry. Ďalej sú to vojny, o ktorých aj pápež František hovorí, že sto rokov po vypuknutí prvej svetovej vojny „tretia svetová vojna akoby už začínala po častiach“ (prihovor pri pamätníku obetiam 1. svetovej vojny v talianskej Redipuglii). To všetko nám vnucuje otázku: Kam tento svet speje? Máme si robiť falošné nádeje alebo upadať do skepsy?

Náš liturgický postoj stáť pri počúvaní radostnej zvesti Evanjelia – či v chráme alebo doma pri adventnom venci, nech je aj naším životným postojom. Milí Blumentálci, zidění v našom blumentálskom kostole, ale aj doma, pri pohľade na postupne pribúdajúce zapálené adventné sviece a v snahe vnímať adventné posolstvo, nech náš duch zostáva vzpriamený. Svetlo týchto sviec najmä pri rorátnych svätých omšiach, keď je ešte všetko vonku ponorené do tmy, nech nás inšpiruje k rezonancii slov proroka Izaiáša (9, 1): *Lud, čo kráča vo tmách, uzrie veľké svetlo, nad tými, čo bývajú v krajine temnôt, zažiarí svetlo.*

Branislav Čaniga, váš blumentálsky farár

Farská knižnica informuje

Na internete som zachytila, že na Slovensko zavítal španielsky manželský pár, ktorý má pätnásť žijúcich detí. Hneď ma táto informácia zaujala, ako môže fungovať v tomto hektickom svete taká veľká rodina, a dostalo sa mi odpovede na moje virtuálne otázky. Mama tejto rodiny napísala knižku o ich manželstve a o rodine, táto knižka vyšla aj v slovenčine a dostala sa do našej farskej knižnice – **Rosa Pich-Aguilera Roca: Ako byť šťastná s jedným, dvoma, tromi... deťmi** (Redemptoristi – Slovo medzi nami, 2014, 128 s.).

Je to veľmi milá publikácia písaná nežnou rukou ženy, manželky, matky, cítiť jej južanský naturel, chuť žiť a žiť naplno.

Sledujeme úžasnú epopeju manželstva dvoch ľudí, rozhodnutí mať veľkú rodinu, lebo obaja z takých rodín pochádzajú (manžel mal ďalších štrnásť súrodencov a autorka má pätnásť súrodencov, obdivuhodné!), a tak ich manželstvo bolo otvorené pre všetko. Najprv prišli veľmi ťažké skúšky, prvé tri deti, ktoré im Pán požehnal, zomreli, lekári im neodporúčali mať ďalšie deti, ale oni viac počúvali Boha a svoje srdcia, nekladli nijaké podmienky a prekážky, a tak boli skoro každoročne požehnávaní novým a novým bábätkom, ktoré bolo splodené vždy z veľkej lásky a túžby. O tom, že to nebolo vždy ľahké, že prišli aj slzy aj pôrodné depresie, môžeme sa autenticky dočítať, ale zároveň knižka vyznieva ako recept, čo a kedy spraviť, aby sa život posúval do ďalších dní bez vzájomných zranení a bolestí. Z každej strany cítiť úžasný optimizmus, humor, radosť. Autorka sa nevyhýba ťažkostiam a otázkam svojich pubertálnych detí, má riešenie na všetky zložité situácie a s citlivosťou hojí všetky rany a bóle vznikajúce v neľahkom rodinnom prostredí.

Ťažiskom celej rodiny je okrúhly stôl a dôraz na spoločné stravovanie. Okrúhly, aby sa všetci zmestili a mali rovnako blízko k jedlu, ale aj k sebe navzájom. Potrebné boli aj isté hranice, ktoré treba rešpektovať, aby sa každý cítil slobodne a šťastne, každý má ná-

(Dokončenie na s. 8)

ÚRADNÉ HODINY NA FARSKOM ÚRADE

doobeda Po - Pi: 9,00 - 11,00 h; poobede Po - Št: 14,30 - 16,30 h; telefón (kancelária): 55 56 23 19, 0904 555 566; zaopatrovací mobil: 0948 313 363 (služi výlučne na zaopatrovanie chorých).

SVÄTÉ OMŠE

Aktuálny omšový poriadok a spovedanie pozri v rubrike **OZNAMUJEME**.

• **nedeľa a sviatky:** 6,00; 7,30; 9,00; 10,30; 12,00 (ak sviatok pripadá na sobotu, sv. omša o 12,00 h nie je); 16,30; 18,00 (maď.); 19,00 h; • **pracovný deň:** 5,45; 6,30; 16,30; 18,00 h, v sobotu popoludní len o 18,00 h;

vo štvrtok o 18,00 h sv. omša v latinskom jazyku; • **sviatok v pracovný deň:** 5,45; 6,30; 10,30; 16,30; 18,00; 19,00 h alebo podľa oznamov; • **deň pracovného pokoja, ktorý nie je cirkevne prikázaný sviatok:** ako v nedeľu; sv. omša o 18,00 h nie je.

Počas školského roka:

sv. omša pre mládež . . . . . utorko - 18,00 (spieva zbor Běčkari)

sv. omša pre birmovancov . . . . . piatok - 18,00 (spieva mládežnícky zbor)

sv. omša pre deti . . . . . nedeľa - 10,30 (spieva mládežnícky zbor)

VYSLUHOVANIE SVIATOSTI ZMIERENIA

• vo **všedné dni** ráno pri sv. omši o 6,30 h, večer pri sv. omši o 16,30 h a pri sv. omši o 18,00 h • v **prvopiatkovom týždni** aj pri ranej sv. omši o 5,45 h (pondelok až piatok); vo štvrtok a piatok od 15,00 h • v **nedeľu dopoludnia** medzi sv. omšami (v prípade potreby aj počas sv. omše).

FATIMSKÁ SOBOTA

6. 12. po sv. omši, ktorá sa začína o 6,30 h, teda asi o 7,15 h, kedy sa chceme stretnúť pri modlitbe posvätného ruženca.

VEČERADLO S PANNOU MÁRIOU

v sobotu 20. 12. ráno po sv. omši, ktorá sa začína o 6,30 h.

ADORÁCIA

• v **stredú** po skončení sv. omše, ktorá začína o 6,30 h, s modlitbou sv. ruženca • vo **štvrtok** po skončení sv. omše, ktorá začína o 16,30 h; do 17,55 h.

KATECHÉZA

• **rodičov, ktorí žiadajú krst svojho dieťaťa**, každú stredu o 18,00 h. Účasť obidvoch rodičov je potrebná. Očakávame aj krstných rodičov. Nahlasíť krst dieťaťa a vyplniť krstný lístok možno v ktorýkoľvek deň v úradných hodinách v kancelárii farského úradu. Potrebným dokladom je rodný list dieťaťa.

• **pred prijatím sviatosti manželstva** sa snúbenci stretnú dvakrát s kňazom, raz s psychológom a raz s lektormi prírodzeného plánovania rodičovstva. Stretnutia snúbencov sú v pondelky o 18,00 h - jednotlivé dátumy nájdete na farskej webovej stránke. Je vhodné zachovať poradie stretnutí. Treba sa hlásiť aspoň tri mesiace pred plánovaným termínom sobáša.

• **príprava birmovancov** prebieha v skupinových stretnutiach vo všedné dni na fare. V pondelky, utorky a stredy o 18,00 h a v štvrtky a piatky o 17,00 h na fare. Zvlášť pre birmovancov je sv. omša v každý piatok o 18,00 h.

KNIŽNICA SVÄTEJ KATARÍNY - BLUMENTÁL

v utorko od 15,30 do 17,00 h, v stredú od 9,00 do 11,00 h a vo štvrtok od 16,00 do 18,00 h.

PORADŇA

- **pre prirodzené plánovanie rodičovstva** (Billingsova): St 17,00 - 19,00 h; potrebné je objednať sa na tel. č. 02/45 94 39 30;
- **sociálna:** Po 9,00 - 11,00 h;
- **právna:** v stredú 15,30 - 17,30 h, 1. a 3. štvrtok 9,00 - 11,00 h.

ŽENY ŽENÁM

sa stretá v prvý štvrtok od 14,00 do 16,00 h v miestnosti pre návštevu a katechézu.

ÚMYSEL APOŠTOLÁTU MODLITBY NA DECEMBER

Všeobecný:

Aby narodenie Vykupiteľa prinieslo pokoj a nádej všetkým ľuďom dobrej vôle.

Evanjelizačný:

Aby rodičia boli skutočnými evanjelizátormi, ktorí budú odovzdávať svojim deťom vzácny dar viery.

Úmysel KBS:

Aby sme sa s radosťou pripravovali na narodenie Spasiteľa v našom srdci, a aby betlehemske svetlo prežiarilo temné stránky našich rodín a spoločnosti.

VÝZNAMNÉ LITURGICKÉ DNI

30. 11. Prvá adventná nedeľa

6. 12. Sv. Mikuláša, biskupa

8. 12. Nepoškvrnené počatie Panny Márie

12. 12. Spomienka preblahoslavenej Panny Márie Guadalupskej

24. 12. Vigília Narodenia Pána

OZNAMUJEME

- počas všedných dní adventného obdobia budú ráno o **5,45 h** **rorátne sväté omše**;
- po celé adventné obdobie je možnosť **požiadať o návštevu kňaza v rodine** a vyslúžiť chorým farníkom sviatosti. Záujemcov treba nahlasíť v kancelárii FÚ alebo v sakristii kostola;
- **omšové úmysly** na obdobie január 2014 sa budú zapisovať v krstnej kaplnke v pondelok 1. decembra 2014 od 16,00 h v seminárnej miestnosti farského úradu na Vazovovej 8;
- v sobotu **8. decembra** slávime prikázaný sviatok Nepoškvrneného počatia Panny Márie. Sväté omše budú o **5,45; 6,30; 10,30; 16,30, 18,00 a 19,00 h**;
- od **stredy 17. decembra** začíname **spovedať pred vianočnými sviatkami**; vo všedné dni **od 5,45 do 8,00 h** a popoludní **od 15,00 do 19,00 h**, resp. podľa potreby aj dlhšie, a v nedeľu doobeda od 7,00 do 12,30 h;
- **zmeny v bohoslužobnom poriadku nášho kostola (platné od 3. novembra 2014):**
  - vo všedné dni v **pondelok, stredú a vo štvrtok** **nebudú bývať sväté omše o 18,00 h** výnimkou je utorko a piatok, tie budú bývať naďalej;
  - nebude ani ranná svätá omša v **sobotu o 5,45 h**;
  - možnosť pristúpiť k sv. spovedi zostáva ako doteraz aj naďalej pri sv. omšiach o 6,30 a 16,30, v utorko a piatok aj o 18,00 h a cez prvopiatkový týždeň aj ráno o 5,45 h. V sobotu sa možno vyspovedať po skončení ranej svätej omše, ktorá začína o 6,30 h alebo počas večernej svätej omše o 18,00 h;
  - v nedeľu zostáva harmonogram svätých omší a čas na svätú spoveď v nezmenenom poriadku.

(Dokončenie zo s. 7)

rok na mamu a otca, všetko má svoju pravidelnosť a program, všetci poznajú svoje povinnosti a práva. Dodržiavaním pravidelného rytmu sa dá aj takáto mnohopočetná rodina udržať bez chaosu.

Tajomstvom rodiny je aj hlboký duchovný život matky, ktorá si denne nájde čas na svätú omšu, na ruženec a v adorácii pred eucharistiou rieši všetky svoje ťažkosti a strachy. Jej príklad strháva všetkých ostatných členov rodiny a všetci sa usilujú dávať Bohu prvé miesto v živote. Rodičia pochopili, že ak svoje deti nenaučia milovať Boha, tak ich nebudú vedieť naučiť ani milovať sa navzájom a ani milovať svojich blízkych.

Veľmi poučné čítanie, ľahké humorné, chytľavé, vrelo odpočívajúce.

Monika Šandorová

Blumentál, vydáva Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bratislava Blumentál, Vazovova 8. **Zodpovedný redaktor: Xénia Duchoňová. Cenzor: Branislav Čaniga. Spolupracovníci:** Ján Sitár, Martin Majda, Daniel Dian, Stanislav Čúzy. S povolením Arcibiskupského úradu v Trnave zo dňa 16. 12. 1997 č. 4264/97. Príspevky v rozsahu maximálne dve normostrany, návrhy a pripomienky k farskému časopisu môžete dať v zalepenej obálke do sakristie farského kostola alebo do farskej kancelárie pod zn. časopis Blumentál, resp. poslať na **mailovú adresu: blumdux@centrum.sk**. Redakcia si vyhradzuje právo úpravy príspevkov. Sadzba: Forma, s. r. o. Tlač: VEDA, Bratislava. **Internet: www.blumental.sk**.